

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

w sprawie z wniosku Z. K.

przy uczestnictwie B. K., B. F.-Z. i J. J.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 23 listopada 2012 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczek postępowania B. F.-Z. i J. J. od postanowienia Sądu Okręgowego

z dnia 21 października 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od uczestniczek B. F.-Z. i J. J. na rzecz wnioskodawczyni kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 21 marca 2011 r. stwierdził, że wnioskodawczyni Z. K. nabyła z dniem 23 maja 2009 r. przez zasiedzenie do majątku wspólnego swojego i męża B. K. własność nieruchomości położonej Z., obręb 0031 – Z. W., gmina B., składającej się z działek gruntu oznaczonych numerami geodezyjnymi: 66, 139, 206, 414, 431, 442, 445, 475, 483, 487, 489 i 506 o łącznej powierzchni 2,3478 ha, opisanych na wyrysach z mapy ewidencji gruntów w systemie GEO-MAP według stanu na dzień 3 lutego 2011 r., stanowiących integralną część orzeczenia, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

Nieruchomość objęta wnioskiem stanowiła własność małżonków B. K. i P. K. Wnioskodawczyni i jej mąż B. K. pomagali im w prowadzeniu gospodarstwa rolnego od 1963-1964 r. Na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych P. i B. K. zobowiązali się – w ustnej umowie - przenieść własność należącego do nich gospodarstwa rolnego na rzecz wnioskodawczyni i jej męża w zamian za dożywotnie utrzymanie i opiekę lub ekwiwalent pieniężny w kwocie 1500 zł. Małżonkowie K. zamieszkali na tej nieruchomości w jednym domu z właścicielami w 1972 r., a od 1973 r. zaczęli samodzielnie dokonywać zbiorów płodów rolnych.

W dniu 20 września 1972 r. na mocy decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w P. wydany został na rzecz Z. i B. K. akt własności ziemi, dotyczący nieruchomości objętej wnioskiem. Decyzją z dnia 19 lutego 1975 r. Powiatowa Komisja ds. uwłaszczeń stwierdziła, że nabycie nieruchomości objętej aktem własności nie nastąpiło, gdyż Z. i B. K. weszli w samoistne posiadanie nieruchomości dopiero w 1973 r.

W latach siedemdziesiątych wnioskodawczyni i jej mąż ogrodzili posiadaną nieruchomość i wybudowali na niej dom, w którym zamieszkali samodzielnie.

W dniu 4 września 1975 r. P. i B. K. wystąpili do Sądu Rejonowego przeciwko małżonkom K. z pozwem o wydanie przedmiotowej nieruchomości; powództwo to zostało oddalone wyrokiem z dnia 12 grudnia 1978 r.

B. K. zmarła w dniu 5 stycznia 1979 r.; spadek po niej nabył w całości mąż P. K. P. K. zmarł 15 października 1980 r., a wchodzące w skład spadku po nim gospodarstwo rolne nabyła w całości M. L., która pozwem z dnia 8 czerwca 1982 r. wystąpiła do Sądu Rejonowego o nakazanie eksmisji B. K. Postępowanie w tej sprawie zostało zawieszono postanowieniem z dnia 15 stycznia 1986 r. z uwagi na śmierć powódki. W dniu 14 lipca 2005 r., H. F., która w wyniku spadkobrania po M. L. nabyła w całości przedmiotowe gospodarstwo rolne, złożyła wniosek o podjęcie zawieszono postępowania Wniosek ten został uwzględniony postanowieniem z dnia 20 lipca 2009 r., a postanowieniem z dnia 31 maja 2010 r. wezwano Z. K. do udziału w sprawie w charakterze pozwanej.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy uznał, że wniosek zasługuje na uwzględnienie. Wnioskodawczyni spełniła wszystkie przesłanki wymagane do nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie. Pozew o wydanie nieruchomości objętej wnioskiem nie spowodował przerwania biegu terminu zasiedzenia, gdyż został skierowany wyłącznie przeciwko B. K., zaś wniosek o wezwanie Z. K. do udziału w sprawie w charakterze pozwanej w trybie art. 195 k.p.c. wywarł skutek dopiero z dniem wydania w tym przedmiocie postanowienia, co nastąpiło po upływie terminu zasiedzenia.

Sąd Okręgowy postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną oddalił apelację uczestniczek postępowania B. F.-Z. i J. J. od powyższego postanowienia, dzielając w całej rozciągłości dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną.

W skardze kasacyjnej opartej na podstawie określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., uczestniczki B. F.-Z. i J. J. zarzuciły Sądowi Okręgowemu naruszenie:

- art. 172 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 336 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawczyni nabyła własność nieruchomości jako jej samoistny posiadacz, podczas gdy nie posiadała ona nieruchomości samodzielnie, lecz współposiadała ją ze swoim mężem na zasadzie małżeńskiej wspólności ustawowej łącznej;
- art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 31 § 1 k.r.o. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że wniesienie pozwu o wydanie nieruchomości

przeciwko jednemu z małżonków posiadających nieruchomości na zasadzie małżeńskiej wspólności ustawowej łącznej nie przerywa biegu terminu zasiedzenia wobec drugiego małżonka;

- art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 175 k.c. przez błędną wykładnię wyrażającą się nieuprawnionym przyjęciem, że wniosek właściciela nieruchomości o podjęcie zawieszzonego postępowania w sprawie o eksmisję, toczącego się przeciwko jednemu z posiadaczy nieruchomości, ze wskazaniem jako pozwanego posiadacza, który dotychczas nie uczestniczył w sprawie jako pozwany, nie jest czynnością przerywającą bieg terminu zasiedzenia wobec posiadacza nie będącego dotychczas stroną postępowania o eksmisję.

Powołując się na tak ujęta podstawę kasacyjną, skarżące wniosły o uchylenie postanowienia Sadu Okręgowego i oddalenie wniosku, ewentualnie uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawczyni wniosła o jej oddalenie i zasądzenia na jej rzecz od skarżących kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy oddalając apelację uczestniczek postępowania wskazał na trzy zasadnicze przesłanki tego rozstrzygnięcia. Po pierwsze, uznał, że wniesienie powództwa przez poprzedniczkę prawną skarżących o wydanie nieruchomości objętej wnioskiem wyłącznie przeciwko B. K. nie przerwało biegu terminu zasiedzenia wobec jego małżonki - wnioskodawczyni. Po drugie, stanął na stanowisku, że przerwanie biegu terminu zasiedzenia biegnącego na rzecz B. K. nie stoi na przeszkodzie stwierdzenia zasiedzenia na rzecz wnioskodawczyni współposiadającej nieruchomości ze swym małżonkiem. Po trzecie wreszcie, przyjął, że wniosek poprzedniczki prawnej uczestniczek o podjęcie postępowania w sprawie o eksmisję zawierający wskazanie Z. K. jako pozwanej nie może być potraktowany jako czynność przerywająca - w stosunku do niej - bieg terminu zasiedzenia.

Podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty zmierzały do podważenia powyższej oceny. Według skarżących, prawidłowa wykładnia i właściwe zastosowanie wskazanych - jako naruszone - przepisów prawa materialnego uzasadnia wnioski przeciwne do tych, które legły u podstaw zaskarżonego postanowienia. Zapatrywanie to należało jednak uznać za bezpodstawne.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się podgląd, zgodnie z którym nieruchomości nabyta w trakcie trwania wspólności ustawowej staje się składnikiem majątku wspólnego małżonków także sytuacji, w której jej posiadaczem samoistnym był tylko jeden z małżonków i to zarówno wtedy, gdy okres jego posiadania prowadzącego do zasiedzenia mieścił się w czasie trwania wspólności ustawowej, jak wówczas, gdy przewidziany w art. 172 k.c. bieg terminu wymaganego do zasiedzenia rozpoczął się przed powstaniem wspólności, ale zakończył w czasie jej trwania (zob. uchwałę z dnia 28 lutego 1978 r., III CZP 7/78, OSNCP1978, nr 9, poz. 153; oraz uzasadnienia postanowień: z dnia 22 sierpnia 2007 r., III CSK 41/07, OSNC-ZD 2008, nr 3, poz. 69), z dnia 11 sierpnia 2011 r., I CSK 647710, niepubl.). Wskazuje się przy tym, że wniosek taki wypływa jednoznacznie z - rządzącej wspólnością ustawową - zasady, nakazującej traktować przedmioty majątkowe nabyte w trakcie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub jednego z nich jako majątek wspólny (art. 31 § 1 k.r.o.; poprzednio - art. 32 § 1 k.r.o.). Z punktu widzenia tej zasady nie ma znaczenia, czy tylko jeden z małżonków nabył prawo własności przez zasiedzenie, czy też prawo to nabyli oboje małżonkowie łącznie jako posiadacze samoistni. Wprawdzie w pierwszym z wymienionych przypadków w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia własności przez zasiedzenie wymienia się tylko małżonka, który spełnił przesłanki określone w art. 172 k.c., jednakże nie wyłącza to objęcia nabytego w ten sposób przedmiotu majątkowego wspólnością ustawową. W świetle powyższego zapatrywania, aprobowanego przez skład orzekający, zarzut naruszenia art. 172 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 336 k.c., oparty na odmiennym założeniu, należało uznać za chybiony.

Bezzasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 175 k.c. oraz art. 31 § 1 k.r.o. Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżących, wniesienie pozwu przez ich poprzedniczkę prawną o wydanie

nieruchomości przeciwko B. K. nie spowodowało przerwania biegu zasiedzenia biegnącego na rzecz wnioskodawczym. Wprawdzie art. 123 § 1 k.c. nie precyzuje bliżej przesłanek, które musi spełniać czynność przedsięwzięta przed sądem bezpośrednio w celu dochodzenia, ustalenia, zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, aby mogła skutecznie przerwać bieg terminu przedawnienia (zasiedzenia), nie ulega jednak wątpliwości, że chodzi tu o czynność wywołującą związany z nią skutek wobec konkretnej osoby, tj. tej, przeciwko której została ona skierowana. Reguła ta znajduje zastosowanie również w przypadku skierowania powództwa windykacyjnego przeciwko jednemu tylko z małżonków będących współposiadaczami samoistnymi nieruchomości (zob. uzasadnienia postanowień Sąd Najwyższego: z dnia 17 kwietnia 2007 r., I CSK 520/07, niepubl.; z dnia 29 października 2010 r., I CSK 705/09, niepubl.; z dnia 11 sierpnia 2011 r., I CSK 647/10, niepubl. i z dnia 5 lutego 2010 r., II CSK 124/09, niepubl.).

Zamierzonego skutku nie mógł wreszcie wyrzucić zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 175 k.c. Wskazanie we wniosku o podjęcie zawieszono postępowania, sporządzonym przez profesjonalnego pełnomocnika, że strona pozwana jest - obok już występującego w sprawie w tym charakterze podmiotu - jeszcze inna osoba, nie jest równoznaczne ze zgłoszeniem wniosku o wezwanie tej osoby do udziału w sprawie. Czynności takiej z uwagi na związane z nią skutki procesowe i materialnoprawne - na co trafnie zwróciła uwagę wnioskodawczynie w odpowiedzi na skargę kasacyjną - nie można domniemywać. Samo wskazanie przez pełnomocnika poprzedniczki prawnej skarżących imienia i nazwiska innej jeszcze osoby (Z. K.) po stronie pozwanej, bez skonkretyzowania, w jakim celu zostało to uczynione, nie stanowiło wystarczającej przesłanki do uznania, że wolą powódki było kontynuowanie procesu windykacyjnego przeciwko obojgu małżonkom. Opierając się na tych ustaleniach, Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że powyższy wniosek nie mógł być uznany za czynność przerywającą bieg zasiedzenia w stosunku do wnioskodawczynie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji, rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do treści art. 520 § 2 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c.

